

Uffe Ellemann-Jensens tale ved Venstres landsmøde

Taler

Uffe Ellemann-Jensen
Partiformand for Venstre

Dato

29. september 1995

Sted

Odense

VENSTRE TROR PÅ DANMARK

De elsked ungt, de drømte langt... Glæde ved livet. Kærlighed til naturen. Tro på mennesket. Det er de stærkest tænkelige drivkræfter for et politisk parti, som også ønsker at være en folkelig politisk bevægelse. Det kan vise sig på så mange måder. For eksempel i valget af sange, når man er samlet. Det er jo ikke tilfældigt, at vi på Venstres landsmøder altid synger "Se, nu stiger Solen...". Eller at andre synger "Rejs Jer, fordømte her på Jorden...". I dag startede vi med "Jeg ser de bøgelyse øer". Det er min yndlingsang. Den rører virkelig ved noget af det, der ligger dybt i sjælen. Og sunget her på Venstres landsmøde kommer den til sin fulde ret. Vi synger om naturen, om bøgen, lyset og havet. Om slægterne. Om drømme. Om fortid og fremtid. Om sammenhæng. Det rummer en evig gyldighed. Mens sangen om "Sultens Slavehær" jo efterhånden er blevet en barok karikatur, når den synges ved danske politiske og faglige møder... Men netop den fortidighed, der ligger i den overlevede "Internationale", i sangen om "sultens slavehær", fortæller jo også noget om, hvorfor det danske samfund er ved at blive så forstenet, at vor egen fremtid og vore egne værdier bringes i fare. Vi har sluttet vores sang om de bøgelyse øer med de stolte ord: "Men dette land er vort". Og de ord siger det hele: Vi er glade for og stolte af at bo i Danmark. Vi tror på Danmark! Ude omkring i verden møder man også folk, der ser anerkendende – mange tillige misundeligt – på vores samfund. Ja det gælder alle de nordiske lande. Vi roses for et effektivt sundhedsvæsen. Fordi vi sørger for pasning af børn og ældre. Fordi vi tager os af de svage, der ikke kan klare sig selv. Vi roses kort sagt for vores velfærdsmodel. Modellen er endda blevet døbt den skandinaviske velfærdsmodel. Og det er en model, vi med rette er stolte af. Det er vi også i Venstre, for vi har været med til at bygge den op. Selvom andre søger at tage patent på begrebet social ansvarlighed. Alt det gode i denne model ønsker vi at bevare. Vi ønsker at leve i et fællesskab, som giver tryghed til

samfundets svageste. Men hvis vi ikke magter at koncentrere indsatsen om disse grupper - hvis vi ikke magter at sige nej til dem, der burde kunne klare sig selv - så holder systemet ikke. Så bryder det sammen. Og det vil først og fremmest gå ud over de svageste. Det er ved at gå op for flere og flere, at modellen har systemfejl, som vil underminere fundamentet, hvis der ikke gribes ind i tide. At trygheden og velfærden bringes i fare, hvis tingene får lov til at vokse for vildt. Velfærdsstatens tilbud til borgerne er vokset, så brede dele af befolkningen kan være på offentlig forsørgelse fra vugge til grav. Der er grund til bekymring, når op mod halvdelen af alle voksne danskere lever af overførsler fra det offentlige.

Velfærdstilbuddene til danskerne er løbende blevet indført udbygget med den ene ordning efter den anden. Nogle af ordningerne er indført i hvad man kunne kalde "misforstået godhed". Det var fristende at nedbringe ledigheden ved at give orlov.

Vi har et medansvar i Venstre. Orlovsordningerne blev indført mens vi var i regering. Men vi indførte ansvarlige orlovsordninger, hvor en orlovsstilling skulle genbesættes med en ledig. Orlov skulle aftales mellem arbejdsgiveren og lønmodtageren. Det er nu ført ud på en regulær glidebane. I dag kan ledige også tage orlov. Knap halvdelen af de 65.000 personer, der i øjeblikket holder orlov, kommer rent faktisk fra ledighed. Det vækker bekymring, selv langt ind i regeringens egne rækker. For man kan godt se, at det der måske løser et problem på en nem måde her og nu, vil skabe endnu større problemer i fremtiden. Danmark befinder sig i et økonomisk opsving. Flere steder i landet og inden for visse fag er der ligefrem mangel på arbejdskraft. Derfor er det uholdbart, at så stor en del af arbejdsstyrken går på orlov og ikke er til rådighed for arbejdsmarkedet. Skavankerne er i systemet er mange - og åbenlyse. Det er da fristende for en ung først at melde sig ledig på arbejdsmarkedet og herefter starte sin uddannelse på dagpenge, fremfor på SU, som er væsentlig lavere. Og sådan er der så mange eksempler på, at mennesker udnyttersystemet på en måde, der krænker den almindelige opfattelse af, hvad man synes det er rimeligt at betale skat til. Jeg nævner det her, ikke for at moralisere. Men for at konstatere, at folk naturligvis tænker sig om og vurderer, hvad der er mest fordelagtigt. Det er ikke menneskene, der er noget galt med. Det er systemet. For at undgå utilsigtet brug af velfærdstilbuddene, må vi sørge for, at det altid kan betale sig at arbejde, og at det altid kan betale sig at tage en uddannelse fremfor at være på passiv forsørgelse. Men der bliver flere og flere danskere, som lever af passiv forsørgelse. Alene siden Nyrup-regeringen trådte til, er 91.000 flere danskere

over 18 år kommet på overførsel. Og det er ikke, fordi der er blevet flere folkepensionister de senere år. Nej, væksten skyldes, at flere og flere i den erhvervsaktive alder går på førtidspension, efterløn og orlov. Og hvem skal så betale? Pengene kan kun komme et sted fra, nemlig produktionen i den private sektor. Det er den, og den alene, der kan betale for de offentlige ydelser. Og når der bliver flere og flere på overførselsindkomster, og færre og færre til at betale - så får vi problemer. Derfor kan man undre sig over, så megen tid og så mange kræfter, der ofres på at diskutere, hvordan vi skal fordele den fælles velfærd. Det står i skærende kontrast til den ringe opmærksomhed, der er om hvordan vi får skabt en større produktion til at betale velfærden med. For 20 år siden var der fem, der skabte privat produktion, for hver en på overførselsindkomst. I dag er der kun halvanden i den private produktion, hver gang en er på overførselsindkomst. Denne udvikling må og skal vendes. Vi har naturligvis en forpligtelse til, at tage os af de svage i vores samfund. Men i dag bar vi en velfærdsstat på afveje. Det er blevet de stærkes tag-selv-bord, hvor de svage grupper reelt bliver forsømt. Bare spørg ude omkring på socialkontorene. Her har man travlt med at tage sig af de bistandsklienter, der udmærket kender bistandslovens kringelkroge. Imens gøres der alt for lidt for de virkelig svage. Vi har skabt en model, hvor et stigende antal danskere tilsyneladende mener, at de har krav på, at få del i de offentlige overførsler, fordi de også før eller senere har bidraget til det over skatterne. Det er den onde cirkel: For når der kommer flere på overførsel, belaster det skattetrykket. Og så vokser ønsket om at "få noget igen" for skatterne... Vi danskere vil godt betale høje skatter for at leve i et samfund, hvor de svage grupper er sikret. De virkelig svage, de der har hjælp behov. Men der er ikke mange som tror på, at halvdelen af alle voksne danskere tilhører de "svage grupper". Så ringe skal vi ikke gøre os selv. Når velfærdssystemet skal reformeres, er det nødvendigt at være meget konkret Ellers kører man hurtigt fast - fordi alle ændringer vil være ensbetydende med, at nogen bliver "ramt", og at der derfor rejser sig mange protester, uanset hvad der røres ved. Venstre vil leve op til dette krav om at være konkret Og ved de kommende finanslovsforhandlinger vil Venstre møde regeringen med en række forslag:

- Vi vil have genindført ansvarlige orlovsordninger. Det vil sige med krav om genbesættelse af orlovsstillinger. Det betyder samtidig, at ledige ikke længere kan tage orlov.

- Vi ønsker, at det skal være sværere at komme ind i dagpengesystemet, og lettere

at komme ud. I dag kan man få dagpenge efter blot et års medlemskab af en a-kasse og et halvt års arbejde. Vi foreslår, at man skal have arbejdet to år inden for de seneste tre år og have været medlem af en a-kasse i tre år for at få dagpenge.

- Vi vil gennemføre en mærkbar forkortelse af den periode, hvor man kan få dagpenge. I dag kan man få dagpenge i syv år. Vi foreslår dagpengeperioden forkortet til fire år.

- Ledige skal hurtigt have et tilbud om aktivering på fuld tid.

Dagpengemodtagere efter et års ledighed. Kontanthjælpsmodtagere skal aktiveres fra første dag. Det er vigtigt, at ledige har noget at stå op til. Vi lægger vægt på, at de ledige først og fremmest skal beskæftiges i private virksomheder.

- Arbejdsmarkedet skal gøres mere smidigt, og vi skal opmuntre folk til at flytte geografisk eller over en faggrænse for at komme i arbejde. Vi foreslår en forbedring af befordringsfradraget og lavere stempelafgifter ved hushandel. Som jeg sagde før: Det er nødvendigt, at vi retter velfærdssystemet til. Ellers bryder det sammen. Og Venstre deltager ikke i et forlig om finansloven uden væsentlige reformer i vores dagpenge- og bistandssystem. Venstre har været med til at skabe det danske velfærdssamfund. Derfor ved kender vi os vores ansvar og forpligtelse til at rette op, hvor der er vokset vildskud frem. For vi ønsker at bevare det, der er værd at bevare. Hvordan står det så til med det erhvervsliv, som vi alle skal leve af? Det går tilsyneladende godt. Årsberetninger og aviser beretter om stigende overskud, øgede investeringer og eksport. De danske virksomheder klarer sig godt, fordi der fortsat er høj vækst i den internationale økonomi og stigende afsætning i udlandet. Men hvis vi dykker ned under overfladen, finder vi en række problemer, der truer med at trække erhvervsudviklingen skæv. Der er for få, som starter egen virksomhed i Danmark i dag. Det er en skam. For nye, små og mellemstore virksomheder spiller en vigtig rolle i dansk erhvervsliv. De små virksomheder er hurtige til at tilpasse sig nye vilkår, og her skabes mange nye jobs. Desværre er der alt for få virksomheder, der kan fejre fem års fødselsdag i Danmark. Efter fire og et halvt år lever kun 45 pct. af nye virksomheder herhjemme. I Holland er det hele 60 pct. der har overlevet... Hvorfor er det sådan? Der er mange årsager. En af dem er, at selvstændighedskulturen har dårlige vilkår. Selvom de unge er fulde af initiativ og virkelyst, så ansføres de ikke i skolen i retning af at etablere sig som selvstændige. Og så beskattes vore virksomheder for hårdt. Venstre ønsker at sænke skattetrykket - og vi vil starte med en lettelse af erhvervslivets skatter, der

virkelig kan mærkes. I Venstres og Det konservative folkepartis finanslovsudspil - "Reform96" - lettes skatterne på virksomhederne med knap 8 mia. kr. Vi tager dog straks noget af det igen - da vi samtidig vil spare 1,5 mia. kr på erhvervstilskud. Men grundtanken er, at vi vil stimulere lysten til at starte egen virksomhed og kæle for dem, der gør det. Venstre ønsker et frit erhvervsliv. Fordi virksomhederne selv er bedst til at finde ud af; hvilke produkter der efterspørges - og hvad der derfor skal produceres. Staten skal ikke udpege "vindervirksomheder" eller "vinderbrancher" - for det kan man slet ikke gøre i et statsligt kontor. Vores samfund forandrer sig så hastigt, at prognoser for fremtidens vækstbrancher er særdeles usikre. Hvem tror, at man på et kontor på Slotsholmen i København kunne have fundet på, at man skulle begynde at lave plasticbyggekodser i Billund, termostater på Als, pumper i Bjerringbro eller enzymer på Frederiksberg? Nej - det er ude i det levende, dristige erhvervsliv, ideerne opstår, og fornyelsen kommer. Derfor skal vi arbejde for at forbedre de generelle vilkår - de rammer som danske virksomheder skal arbejde inden for. I de 10 år med borgerligt-liberale regeringen blev der ført en klar liberal erhvervspolitik:

- Vi sikrede en stabil udvikling i omkostningerne gennem lav inflation. Vi skabte baggrunden for en markant lavere rente.

- Vi forenkledede skattereglerne.

- Vi sikrede øget retssikkerhed for virksomhederne, så de ikke skal slæbes gennem mange års usikkerhed om udfaldet af en skattesag med myndighederne. Set i bagklogskabens klare skær vil jeg sige, at det er ærgerligt, at vi ikke gjorde endnu mere for at rydde ud i regeljunglen, som navnlig er en stor byrde for de mange små og mellemstore virksomheder. Vi nåede kun at bremse mængden af regler. Men man kan dog alligevel se en forskel: Efter at Nyrup-regeringen trådte til i 1993 er mængden af regler atter vokset! Hvor ville det være godt, hvis vi kunne sige: Hver gang vi indfører en ny regel, skal vi afskaffe to. Fri markedsøkonomi er en hovedhjørneste i et liberalt samfund - og i en liberal erhvervspolitik.

De frie markeds kræfter har skabt en rivende økonomisk udvikling til gavn for alle. Det er en af liberalismens store succeser. Menneskets muligheder for at handle frit - også over landegrænser - bar skabt en hidtil uset velstand i løbet af de sidste 50 år. Det er denne velstand, som vores velfærdssamfund hviler på.

Derfor kan vi ikke adskille velfærdssamfundet fra den frie markedsøkonomi.

Tidligere hævdede modstanderne af den frie markedsøkonomi, at den skabte ulighed og fattigdom. Den påstand er blevet tilbagevist af udviklingen. De socialistiske planøkonomiers sammenbrud i Europa og det tidligere Sovjetunionen gjorde det tydeligt for enhver. Men alligevel er der mange anslag mod den fri markedsøkonomi, både i det skjulte og mere åbenlyst.

Et område, hvor der lægges op til fly ideologisk strid mellem planøkonomi og markedsøkonomi, er på miljøområdet. Vi hører her, at den liberale markedsøkonomi bliver gjort til en trussel mod naturen. Det er noget vrøvl. Men det er desværre noget vrøvl, vi selv har været medskyldige i. Venstre har nemlig været alt for tilbageholdende i den miljøpolitiske debat.

Vi har været for defensive, for ivrige efter at bekæmpe forsøgene på at udnytte miljøproblemerne på at skabe en ny centralstyret planøkonomi. Derfor vil jeg gerne slå nogle grundlæggende principper fast for den liberale miljøpolitik Venstre står for:

Vores udgangspunkt er, at en ødelæggelse af miljøet også er en krænkelse af ejendomsretten. Miljø er noget billigt skidt, siger nogen. Og det er rigtigt. Miljø er for billigt. Der er ingen markedspris på rene søer, ren luft og fuglefløjt. For ingen ejer miljøet.

Og hær ligger roden til alle miljøproblemer. Manglende ejendomsret betyder uklar ansvarsfordeling. Man ved ikke, hvem der har ret til bruge og hvem der har pligt til at beskytte miljøet. Og konsekvensen af denne uklarhed har været, at vi gradvis har fralagt os ansvaret for miljøet. Vi har traditionelt betragtet miljø som en kollektiv opgave og overladt ansvaret for miljøet til det offentlige. Dvs. at vi har givet magten til bureaukraterne. Men den går ikke længere. For når bureaukraternes ansvar erstatter det individuelle ansvar, får vi mindre fleksibilitet. Og det betyder, at vi får flere og flere "Krudt-Peter" sager.

Kollektive løsninger risikerer også at skade miljøet. Hvis vi blot skal dele regningen for miljøproblemerne, så er der nogen, der bliver fristet til at forurene mere. Man betaler jo alligevel det samme. Derfor skal den enkelte tildeles rettigheder og stilles til ansvar for sine handlinger. I det hele taget er markedet uovertruffet til at løse miljøproblemer, når først individernes rettigheder er

fastlagt. Markedspresset vil vise sig at være vigtigere end nok så mange regeringers planer på miljøområdet. Danskerne er begyndt at finde ud af; at vi kan påvirke tingene mere i vores rolle som forbrugere end som vælgere. Et eksempel er Shells forsøg på at dumpe sin olieplatform Brent Spar i Atlanterhavet. Det er da meget muligt, at platformen ikke ville have forurennet særlig meget i havet. Det er muligt, at det er farligere at bringe platformen på land. Men Shell blev nødt til at forholde sig til forbrugernes protest. Og Shell burde for længst have opdaget, at forbrugerne er villige til at betale en ekstra pris for produkter fra virksomheder, der passer på miljøet. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at nogle af de største forbrugere faktisk er virksomheder. Shell måtte sande, at også store virksomheder som Grundfos, Novo Nordisk og Royal Greenland ser et formål i at overholde de frivillige internationale hensigtserklæringer omkring miljørigtig produktion. Rent miljø er blevet et gode, der indgår i forbrugernes præferencer. Markedsøkonomi og miljø kommet på bølgelængde. Miljø er blevet en mærkevare. Og det tager markedet hensyn til. Men det er ikke kun forbrugernes skyld, at miljø bliver taget alvorligt. Miljø har altid på en eller anden måde været med i virksomhedernes overvejelser. For selvfølgelig overvejer en virksomhed, om den måske kan tjene penge på at sælge sine biprodukter - madaffald, gips, glas, pap osv. Og selvfølgelig prøver en virksomhed at skære ned på sine omkostninger til energi. I en velfungerende markedsøkonomi tager man nemlig altid hensyn til omkostningerne. Man holder øje med, om der bliver brugt for mange ressourcer. Økonomisk vækst og natur er ikke uforenelige størrelser. Tværtimod hænger de sammen.

I den gamle østblok var man ligeglad med ressourceforbruget. Hvorfor skulle man investere i en termostat, når det var billigere at nedkøle lokalerne ved at åbne vinduet? Staten betalte alligevel regningen. Sådan er det jo ikke i en markedsøkonomi. Og derfor mener jeg, at regeringen er gået helt galt i byen med de grønne afgifter på erhvervene. Industrien har med rette kritiseret afgifterne for at være en byrde, der forringer vores konkurrenceevne i forhold til udlandet. Nu risikerer vi, at produktionen flytter til udlandet på grund af de grønne afgifter. Det reducerer bestemt ikke forureningen. For det lukker danske arbejdspladser. De flytter hen til lande uden afgifter, og deres energiforbrug påvirkes ikke. Grønne afgifter kan kun opfylde deres formål i en markedsøkonomi, hvis de gennemføres i en lang række konkurrerende lande samtidig. Det værste ved regeringens plan er næsten de mange nye tilskuds- og tilbageføringsordninger. Regeringen arbejder ud fra den tvivlsomme antagelse

om, at der findes en masse rentable investeringsprojekter, som man kan yde tilskud til. Regeringen vil give de energitunge virksomheder tilskud og aftaler om energibesparelser. Men det er jo i forvejen de virksomheder, der har været mest bevidste om at spare. Derfor er det tvivlsomt om regeringens aftaler og tilskud vil have nogen særlig effekt. Den eneste konsekvens vil være, at de mindst forurenende erhverv - nemlig serviceerhvervene - kommer af med forholdsvis flest penge. Serviceerhvervene kommer samtidig - via de grønne afgifter - til at betale for investeringerne i energibesparelse i industrien. Dermed er regeringens grønne afgifter en stor socialdemokratisk fordelingsmaskine. Og her er vi ved sagens kerne: Ved kampen mellem en "grøn planøkonomi" og en "grøn markedsøkonomi". En kamp vi risikerer at tabe, hvis vi ikke bliver bedre til at forklare vælgerne, at vi også ønsker at give et godt miljø videre til de næste generationer. Vi har givet alt for let spil til de kræfter, der fører gamle planøkonomiske ideer frem i en ny "grøn" forklædning. Men heldigvis er de nu kommet ud i lyset. Det skete da miljø- og energiminister Svend Auken tidligere i år sendte sin store forkromede miljøplan på gaden - hvor han lufter sin ambition om at Danmark skal gøres til et eksempel for resten af Verden, det han kalder et økologisk eksperimenterium for en ny livsstil. Han vil gennemføre en "frivillig" nedgang i industrilandenenes levestandard for at give plads for højere økonomisk vækst i udviklingslandene. Og for at sikre en retfærdig fordeling af denne nedgang i levestandard, skal den planlægges og styres centralt. Er det ikke mageløst. Endnu mens vi gysende ser på hvordan den centrale planlægning i østlandene har ført til den ene miljøkatastrofe efter den anden, kommer Auken frem med sin drøm om at sætte grønne fingeraftryk på det danske samfund. Hvordan kan man tro på regeringens gode miljøhensigter. Hvis regeringen ville en effektiv miljøpolitik, skulle man føre den på europæisk plan. Fælles CO2-afgifter i Europa ville hindre ensidigt selvpineri i Danmark. Alle virksomheder ville blive stillet lige. Og vi ville ikke få ødelagt vores konkurrenceevne ved at gå enegang. Men her har det vist sig, at regeringen slet ikke for alvor er interesseret i at gennemføre miljøafgifter på europæisk plan. De såkaldte miljøforkæmpere i Socialdemokratiet og Det radikale Venstre er pludselig begyndt at få kolde fødder, når der skal indgås et stærkere forpligtende samarbejde på dette punkt med vore europæiske partnere. Her skal Venstre slå et slag for en fælles miljøpolitik i Europa. For her kan vi bruge vores europæiske engagement til gavn for miljøet. Vi må ikke gøre målsætningen om et rent miljø til en spændetrøje. Det ville være at misbruge danskernes gode vilje. De fleste af os er villige til at spare til på strøm og vand. Men vi er ikke villige til at give afkald på det moderne civiliserede samfund. Vi vil ikke give afkald på computere. Vi vil

ikke give afkald på biler. En god miljøpolitik handler om at forene målsætningerne. Der skal være plads til det enkelte menneske. Vi skal ikke underlægges naturen i æt og alt. Derfor skal vi prioritere. En gang imellem bliver vi nødt til at bygge en motorvej for at kunne handle med vores nabolande. Akkurat ligesom fortidens mennesker blev nødt til at rydde en skov for at kunne dyrke jorden. Miljøpolitik skal ikke føres hen over hovedet på folk. "Mennesket frem for systemet" gælder også i miljøpolitikken. Men der må ikke efterlades gran af tvivl om vort dybfølte engagement i spørgsmålet om at sikre og bevare et godt miljø. "Mennesket frem for systemet" - er også ledetråden i en liberal kulturpolitik. Venstres kulturpolitik bygger på tre grundpiller: Frisind, forskellighed og fællesskab.

Dansk kulturpolitik har i de sidste 30 år bygget på den forudsætning, at alle skulle have lige adgang til kulturen. Men det har for længe vist sig, at det fortsat er de mest veluddannede og de mest velstillede, der gør brug af de mere snævre kulturtilbud: teater, ballet, opera, klassiske koncerter og kunststudstillinger. Derfor er der god grund til at spørge: Bruger vi de offentlige kulturmidler rigtigt? Meget tyder på, at de mange becostelige rabatordninger i virkeligheden kun gavner ganske få, som alligevel godt selv kan betale deres kulturforbrug. Og resultatet af tilskudssystemet er i øvrigt det velkendte, at folk står i kø for at få billetter. Er det den rigtige måde at bruge pengene på? Jeg tror det ikke. Vi må overveje at indskrænke den fonu for støtte. Hvorfor skal alle have støtte, når man i andre lande kan se, at folk er parate til at betale, hvad det koster for at komme i teatret, operaen eller den klassiske koncert? Når jeg spørger på den måde, er det selvfølgelig for at påpege, at tilskudssamfundet giver mange forvridninger også på kulturområdet. Venstre har altid lagt vægt på at der skal være tilbud til den enkelte på kulturområdet. Det er den enkeltes ønsker, vi vil tilgodese. Men skal den enkelte ikke også have mulighed for at vælge kulturen fra, til at afslå de tilbud der stilles til rådighed? Og skal den enkelte derfor ikke have mulighed for at blive fri for at bidrage til alle de dyre støtteordninger, som jo i virkeligheden er forbeholdt de få? Vi hævder ikke, at man bliver et "bedre" menneske af kultur. Det lader vi socialdemokraterne om. Men vi hævder, at kultur giver mennesker mulighed for at se deres liv i en ny sammenhæng, i en ny dimension. Det vi siger er: "Skal der være kunst og kultur i folks hverdag, må den enkelte selv vælge det". Jeg er da selv overbevist om, at kunst og kultur giver en rigere, mere facetteret tilværelse. Men vi skal ikke lege kulturpaver, der stopper kunst og kultur ned i halsen på den danske befolkning. Det kommer der ikke noget godt ud af. Hverken for små kulturinstitutioner, hvis initiativ og

kreativitet alt for nemt bliver kvalt i institutionalisering. Biler for borgerne, der berettiget føler sig stødt over socialdemokratisk formynderi. Jeg tror, at fremtiden for den danske kulturpolitik er en kraftig satsning på de skabende kunstnere. Offentlige institutioner burde gøre mere for at købe ny, levende billedkunst. Og der kan gøre meget mere for at fremme salget af kunst. I Frankrig har man fremmet salget af kunst ved at forbedre virksomheders muligheder for at fratække udgifter til indkøb af kunst. Og i USA er private donationer til museer fradragsberettigede. Dansk kultur kan ikke adskilles fra det europæiske udgangspunkt. Europæisk kultur samler europæerne snarere end at skille dem ud. Dansk kultur er, selv om vi nogen gange siger noget andet, et ægte blandingsprodukt. Det skyldes selvfølgelig de mange påvirkninger, som et land udsættes for gennem tiderne. Vores geografi spiller også ind. For Danmark er i sandhed placeret i spændingsfeltet mellem nordisk frimandstradition, angelsaksisk tradition, germansk kultur og fransk civilisation. Det betyder selvfølgelig ikke, at dansk kultur er blændværk. Og det er også derfor, at Maastricht-traktaten så klart understreger i det nye kulturafsnit, at kulturen er et nationalt anliggende. Men derfor er kultur nu engang også et europæisk anliggende, som Danmark må beskæftige sig med. Et levende eksempel på det finder vi i debatten blandt kulturministrene i EU om import af amerikanske film- og serier. For det er en kamp mellem dem, der tror på snærende regler. Og dem der tror på, at kulturproduktionen "kun" skabes og trives i frihed? - som Venstres formand Erik Eriksen for præcis 30 år siden skrev det i bogen "På frihedens grund". Og som Venstre også sagde i forbindelse med de amerikanske serier, som europæiske kulturbureaukrater vil lægge i bast og bånd. Nej, der er al mulig grund til at tørre duggen af ruden og sikre, at europæisk kulturpolitik bygger på frihed og frisind. Der skal være plads til alle. Derfor skal vi også kræve i BU, at vi kun optager de lande, som opfylder minimumsregler for beskyttelse af mindretalskulturer. Et forbilledligt eksempel på, hvordan det kan gøres, finder vi i den dansk-tyske ligestilling mellem de to mindretal på hver sin side af grænsen. Så også her har Danmark noget at byde på i det nye Europa. For vi har noget at byde på. Og meget at hente, i det nye Europa. Men så skal vi se at komme ud af den frygtsomhed, der stadig præger mange danskeres forhold til et ægte europæisk engagement. Hvor kan det mon være, at de fleste politikere stadig skal sovse deres europæiske budskaber ind i tøven og forbehold? Er det fordi de er bange for vælgerne reaktion, for vælgerne skepsis? Hvis det er forklaringen, så hænger de fleste jo fast i en ond cirkel. For netop mangelen på politisk lederskab i europæiske spørgsmål gør vælgerne usikre og tøvende. Det har vi oplevet lige siden Danmark kom med i det europæiske fællesskab i 1972 -

efter en politisk debat, der aldrig blev til en ægte folkelig debat, fordi alt for mange politikere talte uden om det væsentlige. Det blev en debat om husholdningsregnskaber, sommerhusregler og flæskepriser. Ikke om den vision om et frit og fredeligt Europa, som havde startet den europæiske integration - og som stadig er udtryk for målet med det, der efterhånden har udviklet sig til EU. Alt det andet er midler - og hvis vi ikke snart i den danske debat bliver bedre til at skelne mellem mål og midler, så risikerer vi at placere os selv på historiens sidelinie i det nye Europa. EU handler først og fremmest om udenrigs- og sikkerhedspolitik. Om frihedsrettigheder og fred. Det er derfor de nye demokratier i øst- og Centraleuropa og Baltikum presser på og vil med, hurtigst muligt. Og det er derfor, vi andre lande skal lukke dem ind i vort fællesskab. Ellers forråder vi de idealer, vi bygger vore egne samfund på. Den opgave, vi står overfor, er meget konkret:

Et EU med nu 15 medlemmer skal bringes i stand til at fungere med 25-30 medlemmer. Det kan kun lade sig gøre hvis vi får en mere smidig beslutningsproces, hvor alle tager mere hensyn til hinanden. Derfor er det nødvendigt med reformer i den måde, vi arbejder sammen på. Men det er også nødvendigt at sikre en folkelig opbakning til det store projekt. Ellers går det galt - som det var lige ved at gå galt med Maastrichttraktaten. Vi skal sikre større åbenhed i den måde, samarbejdet foregår på.. Mindre bureaukrati. Bedre demokratisk kontrol. Det er et voksende problem, at der kommer en stadig stigende strøm af regler og krav fra EU, som herhjemme atter avler nye regler i danske love, og nye krav om statistikker og kontrol osv. Mange af disse krav og direktiver osv, er udmærkede og fornuftige. Mens der er jo også mange regler, der virker overflødige og uforklarlige. Og dem er vi i Venstre nødt til at markere en holdning til. For nu at tage et frisk eksempel: Hvorfor skal danske biler fremover synes efter 4 år som følge af EU-krav? Det virker da helt overdrevent. Og vi kender jo mange af den slags eksempler. Vi mister den folkelige opbakning om det store europæiske projekt, hvis vi ikke tager denne udvikling alvorligt. Vi tog fat på problemet, da Maastrichttraktaten havde været ved at kuldsejle - men det er, som om de fine målsætninger om åbenhed og nærhed og demokrati har haft vanskeligt ved at slå igennem. Det er så en side af en liberal Europa-politik: At sørge for, at den enkelte respekterer de udtryk for europæisk fællesskab, man møder i hverdagen. Men det haster med at få en åben og engageret dansk debat om de store perspektiver i det nye Europa. Venstre er gået i spidsen - og det er helt i tråd med den rolle, Venstre har spillet i dansk Europa-politik siden Krigen. Det er beskrevet i det nye bind fire i Venstres historie, som netop er udkommet.

Her kan man læse, hvordan Venstre har været det eneste politiske parti i Danmark med en fast og ubrudt linie i sin Europa-politik. Det forpligter. Og med den største danske gruppe i Europa-Parlamentet, og med et stærkt engagement i det europæiske liberale samarbejde, skal vi vide at leve op til denne forpligtelse. Det nye Europa har endnu i dag - seks år efter de revolutioner som bragte friheden til hele Europa - endnu ikke fundet sin form. Der er krig på europæisk grund. Der er etniske og nationale tvistigheder, med rod i historiske konflikter. Og der er risiko for, at det budskab får lov til at brede sig, at man kan opnå sine mål ved at bruge magt, og ved at trampe på menneskerettigheder og mindretalsrettigheder. Sker det, så får vi ikke det fredelige og frie Europa, vi ønsker os. Og som vi så i horisonten, da Muren faldt og Sovjetunionen begyndte at gå i opløsning. Europa har brug for en fly sikkerhedsstruktur. De øst- og centraleuropæiske og baltiske lande ønsker ikke blot at komme med i EU. De ønsker også at komme med i NATO. Og deres ønsker er blevet meget indtrængende på det seneste: det er der ikke noget at sige til. Da Rusland brugte sin krigsmaskine overfor Tjetjenien, skabte det flygt i nabolandene. Og denne frygt blev ikke mindre, da vestlige regeringer reagerede slapt og tøvende på de russiske overgreb. En række lande talte om, at det var frygteligt, men at det dog var et "indre anliggende" fordi Tjetjenien er en del af Rusland. "Indre anliggende". Det er der ikke noget der hedder i Det nye Europa, når der er tale om krænkelser af menneskerettigheder og overgreb overfor nationale mindretal. Det skrev alle statsledere i Europa, Nordamerika og det tidligere Sovjetunionen under på i 1992 - også præsident Jeltsin. "Indre anliggender", sagde man alligevel, da civilbefolkningen i Grozny blev terrorbombet. Fordi man ikke ville risikere at udfordre de nationalistiske kræfter i Rusland. De samme kræfter der talte om "folkemord", da FN og NATO omsider besluttede sig for at standse serbernes fremfærd i Bosnien med militær magt. Det er forkert at tro, at man støtter den demokratiske udvikling i Rusland ved at tage let på den slags udskejelser. Hvordan kan de demokratiske kræfter i Rusland skabe respekt hjemme, hvis de ikke bakkes op af stærke reaktioner fra os andre, hvis den russiske ledelse bryder de spilleregler, den selv har skrevet under på? Vi ønsker et godt og positivt forhold til det nye Rusland. Vi skal hjælpe dem gennem deres vanskelige omstillingsproces. Men det er op til Rusland selvom dette kan virkeliggøres. Vi skal ikke tilbage til fortidens forstillinger og løgne. For i den atmosfære kan et naturligt forhold mellem frie nationer og frie folkeslag ikke trives. Og vi har nu engang en særlig historisk forpligtelse overfor de lande, som var så uheldige at havne på den forkerte side af Jerntæppet efter Den anden Verdenskrig, og som derfor ikke fik de samme frie udfoldelsesmuligheder som vi

fik. Vi skal tilbyde en plads i alle vore frie fællesskaber til de lande, som er i stand til at leve op til forpligtelserne. De skal også have plads i NATO. Ellers svigter NATO forsvaret af de idealer, som er NATO's grundlæggende eksistensberettigelse. Her har Danmark en enestående mulighed for at gå i spidsen for udviklingen - fordi ingen kan mistænke os for at nære stormagtsdrømme. Men hvis vi skal udnytte disse muligheder, udfylde den rolle, så kræver det mod og vilje til at tage standpunkter og forsvare dem,, og det kræver tro på os selv - og tro på Danmark. Det er derfor det er så vigtigt at holde fast i det, jeg startede med at sige:

Venstre tror på Danmark.

De unge tror på Venstre. Det har vi set ved det ene valg efter det andet, hvor Venstre er blevet ungdommens foretrukne parti. Forklaringen skal søges i tidsånden. Der er et voksende krav om, at alle får mulighed for at bruge deres fornuft og kritiske sans direkte. Ikke kun gennem valg hvert fjerde år. Ikke kun ved skriftlige henvendelser til mere eller mindre lydøre bureaukrater. Det er den erkendelse, der er ved at bryde igennem i dagens samfund. For de unge er mere antiautoritære end nogensinde. Vi har fået et ægte ungdomsoprør i 90'erne. Ikke et ungdomsoprør som det i '68. Nej - '68'erne er blevet afsløret. De gjorde jo netop ikke op med autoriteterne. De erstattede dem bare med nogle nye - og langt farligere. De dyrkede Mao-Kina og Cuba, de krævede absolut lighed og de betragtede markeds kræfter som et undertrykkende instrument. I 60'erne og 70'erne blev den sunde selvstændighedsfølelse i befolkningen undergravet. Man spurgte: Hvad kan samfundet gøre for mig? I dag har de fleste unge indset, at en stat, der er stor nok til at give os alt, også er stor nok til at tage alt fra os. De unge er ikke egoistiske. De er skeptiske overfor statslig styring. De kræver en individuel behandling og frit valg. De unge ved godt, at de ikke vil få noget forærende. De ved, at det bliver dem, der skal betale statens gæld tilbage. De ved, at de skal arbejde hårdt for at dække fremtidens forsørgerbyrde samtidig med fortidens gældsbyrde. De ved, at de selv skal spare op til pension, samtidig med at de også betaler deres forældres folkepension. Det nye ungdomsoprør er i virkeligheden et oprør mod forældre-generationens egoisme. Den yngste generation har ikke fulgt deres forældres forbillede, og kastet alle etablerede værdier og vaner over bord. Tværtimod er de "traditionelle værdier" blevet styrket i løbet af de sidste ti år. Det er værdier som "familien", "lov og orden", "arbejdsomhed" - men også "selvstændighed". Det er helt klart, at der er sket en permanent værdiændring i liberal-borgerlig retning. Og ændringen

er især slået igennem i den yngste generation. I 1981 sagde en fjerdedel af de unge, at styringen af erhvervslivet skulle være privat. I dag siger næsten halvdelen af de unge, at virksomhederne skal kunne styre deres egne sager. I 1981 sagde under en tredjedel af de unge, at lov og orden var et godt politisk mål. I dag siger over halvdelen af de unge, at lov og orden er et vigtigt gode. Det må i dag være klart for de fleste, at frihed hænger sammen med respekt for andres liv og ejendom. Derfor hænger lov og orden sammen med individualismen. De unges individualisering er så stærk, at de aldrig mere vil kunne acceptere at blive styret i deres forbrugsvalg og i deres kulturelle udfoldelse. I 1981 sagde lidt over en fjerdedel af de unge, at de kun ville følge instrukser, hvis de følte, at de var rigtige. I dag er det langt over halvdelen af de unge, der lægger vægt på at følge deres egen samvittighed. De unge vil ikke pakkes ind i uld og alfaderlighed af politikere, der vil dutte dem noget på. De vil selv. De vil ikke bindes ind i regler. De vil prøve grænser af og udvide mulighederne. De vil fremfor alt stå på egne ben, klare sig selv. Det er hær, socialdemokraterne har forregnet sig, fordi de pr. automatik tror, at alle unge er svage. At alle unge er nye klienter i den socialdemokratiske omfordelingsmølle. Men de unge af i dag tror ikke på såkaldte politiske "løsninger". De er trætte af politiske løfter om, at alle problemer kan blive løst med et trylleslag. De unge tror mindre på politikerne - og mere på sig selv. Det er en sund udvikling. Det tyder på, at selvstændighedskulturen er på vej tilbage, som en lille blå ukrudtsplante, der bryder igennem det tykke lag af socialdemokratisk beton. Det er en af forklaringerne på Venstres succes i de yngre generationer. Venstres store tilgang af unge medlemmer viser, at de unge ikke er ligeglade med deres samfund, selvom de er individualister. De unge vil bestemme selv i deres hverdag. Men samtidig ved de, at de har brug for at arbejde i fællesskab. Og det gør de med andre ligesindede i Venstre. Den der ikke lærer af historiske fejltagelser er dømt til at gentage dem. Vore dages unge er godt bekendt med historiske fejltagelser. De ved godt, at Den anden Verdenskrig brød ud, fordi demokratierne var for svage overfor den nazistiske trussel. Derfor er det ikke svært for Venstre at få opbakning til tanken om, at et solidt forsvar er en forudsætning for fred. Vore dages unge ved også godt, at verden blev fattigere i 30'erne, fordi grænserne blev lukket af handelskrige. Derfor er det ikke svært for Venstre at få opbakning til en konsekvent europæisk politik. Åbne grænser, muligheder for at studere og arbejde i udlandet. I Venstre har vi klart sagt hvad vi vil med EU, og det tror jeg de unge respekterer. De vil have internationalt engagement. Vore dages unge ved, at undertrykkende regimer bliver holdt i live af statslige monopoler på kommunikation og information. Derfor venter de ikke på, at politikerne tager

sig sammen til at nedbryde monopolerne. De går selv i gang med radio, de kaster sig selv ud på "internettet". Vore dages unge er verdens mest individualistiske forbrugere. De vil have det bedste. Og de har valgt Venstre.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Den kolde Krig 1946-1989, Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/uffe-ellemann-jensens-tale-ved-venstres-landsmoede-1995>